

Nr 512

Av fru **Kristensson**, om reformering av gällande bestämmelser angående studiemedel m. m.

(Lika lydande med motion nr 408 i Första kammaren)

I studiemedelsförordningen stadgas bl. a. att de studerande med vissa inskränkningar skall åtnjuta studiemedel, som belöper sig på ett belopp motsvarande 1,4 ATP-basbelopp per år. Till detta kommer i förekommande fall barntillägg. Basbeloppet är i januari innevarande år 5 700 kr. Studiemedlens storlek utgör således 7 980 kr. Av dessa utgör 1 750 kr. studiebidrag, medan beträffande den återstående delen — 6 230 kr. — återbetalningsskyldighet föreligger. Anknytningen till ATP-beloppen innebär att studiemedlen är värdebeständiga. Däremot är studiebidraget om 1 750 kr. om året fast.

Studiemedlen minskas med $\frac{2}{3}$ av den del av den studerandes inkomst för terminen, som överstiger 40 procent av basbeloppet — under januari 1968 2 280 kr. — samt om den studerande är gift och sammanbor med maken med $\frac{1}{3}$ av makens inkomst för terminen som överstiger 140 procent av basbeloppet — under januari 1968 7 980 kronor.

En reformering av gällande bestämmelser rörande studiemedel är angelägen framför allt i två avseenden: dels ett återställande av 1964 års realvärde av studiebidraget och en indexreglering av detsamma, dels slopande av hänsynstagande till makes inkomst.

Det förhållandet att studiebidraget i studiemedlen är fast medför att den del av studiemedlen som den studerande skall återbetala blir allt större så länge penningvärdet försämras. Den studerandes skuldsättning ökar med andra ord i takt med inflationen. Detta är inte tillfredsställande. I januari 1965 utgjorde studiebidraget 25 procent av studiemedlen. På grund av inflationen utgör studiebidraget innevarande månad — januari 1968 — endast 21,9 procent. För att återställa studiebidraget till samma andel av det totala studiemedelsbeloppet erfordras en höjning av bidraget med 122: 50 kr. per termin, d. v. s. med 245 kr. per läsår. Detta kan beräknas innebära en kostnad av ca 22 miljoner kr. för läsåret 1968/69.

Den ökning av kostnaderna som på detta sätt belöper på studiebidraget kommer dock att innebära en motsvarande minskning av den återbetalningspliktiga delen. Budgeten kommer därför inte att belastas med några ökade totala kostnader för studiemedlen under det kommande budgetåret.

Ett återställande av 1965 års realvärde måste betraktas som angeläget. Härutöver är det starkt motiverat att indexreglera även studiebidragsdelen i enlighet med vad som gäller för studiemedlens totalbelopp.

En allmän tendens är att makar betraktas som individer i ekonomiskt avseende. Den nyligen genomförda frivilliga särbeskattningen kan betraktas som exempel härpå. Studiemedelssystemet däremot bygger inte på denna princip utan är avhängigt av makens ekonomiska situation. Förutom de principiella invändningar som kan resas emot bestämmelserna på denna punkt kan anföras att behovsprövningen speciellt drabbar kvinnliga studerande. En kvinna som har förvärvsarbetande make och vill göra uppehåll i sin egen förvärvsverksamhet — detta torde bli allt vanligare med hänsyn till den ökade satsningen på vuxenutbildningen — får normalt sina studiemedel så kraftigt reducerade, att det verkar hämmande på viljan att realisera hennes studieplaner. Åtskilliga kvinnor kan även förväntas avstå från att påbörja högre studier med hänsyn till reglernas konstruktion.

Jag föreslår därför att dessa bestämmelser i studiemedelsförordningen överses så att makes inkomst ej påverkar studiemedlens beviljande.

Till kvinnliga studerande som måste göra studieavbrott på grund av havandeskap och barnsörd brukar studiemedel enligt praxis utgå under en tid på upp till sex månader utan att några studieresultat behöver uppvisas. Eftersom studiemedlen till större delen är återbetalningsskyldiga lån innebär detta en stor ekonomisk belastning och ställer dessa kvinnor i en betydligt sämre situation än de yrkesarbetande. Enligt min mening bör därför övervägas att även för studerande medge havandeskapsersättning. Jag är dock inte beredd att framlägga förslag om hur de närmare reglerna härför skall utformas. Problemet är givetvis att någon inkomst ej finns till grund för placering i sjukpenningklass. Tänkbart vore att inplacering skedde med utgångspunkt från de för varje tidpunkt gällande studiemedelsbeloppen. Likaledes bör framhållas att en rimlig karenstid måste införas för erhållande av denna förmån för att förhindra missbruk. Jag föreslår att 1961 års sjukförsäkringskommitté får i uppdrag att framlägga förslag i denna fråga.

Enligt till samtliga länsarbetsnämnder utsänt cirkulärmeddelande från arbetsmarknadsstyrelsen kommer en förändring att ske i fråga om utbildningsbidrag för studerande vid läroanstalt där studierna kan finansieras med studiemedel. Denna förändring innebär att ensamstående förälder med minderåriga barn, som ägnar sig åt studier vid dylik läroanstalt, ej längre såsom tidigare varit fallet kan påräkna att erhålla utbildningsbidrag utan hänvisas till att finansiera sina studier med studiemedel. Eftersom utbildningsbidraget utgör 450 kr. per månad under det att den icke återbetalningsskyldiga delen av studiemedlen f. n. utgör 175 kr. per månad medför denna förändring en icke oväsentlig försämring för denna kategori ensamma föräldrar. Enligt min mening bör därför en generösare praxis tillämpas. Jag vill erinra om att i fråga om andra studier, såsom yrkesutbildning o. d., utgår utbildningsbidrag för ifrågavarande kategori studerande. Visserligen kan sägas att akademiska studier tar betydligt längre tid i anspråk än en normal yrkesutbildning, men det förefaller ändå skäligt att åtminstone under en treårsperiod av de högre

studierna, d. v. s. så lång tid som yrkesutbildning i regel varar, utbildningsbidrag skall utgå.

Beaktas bör också att studieavbrott i samband med omvårdnaden av spädbarn givetvis medför en långsammare studietakt, med en i förhållande till normal studietakt ökad skuldsättning. Även från den synpunkten ter det sig naturligt att under en viss del av studietiden studiemedlen ersätts med utbildningsbidrag.

I särskild motion göres hemställan om utbildningsbidrag till ensamstående studerande förälder med minderåriga barn.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte besluta

att bidragsdelen av studiemedlen från och med läsåret 1968/69 uppräknas med 245 kr. till 1 995 kr. per läsår,

att studiebidragsmedlen indexregleras i enlighet med vad gäller studiemedlens totalbelopp,

att vid fastställande av studiemedelsbelopp hänsyn icke skall tagas till makes inkomst, samt

att motionen såvitt avser frågan om rätt till havandeskapsersättning till kvinnliga studerande överlämnas till 1961 års sjukförsäkringskommitté för beaktande.

Stockholm den 25 januari 1968

Astrid Kristensson (h)
